Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 6 апрелдаги 187-сонли “Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимининг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарорининг мазмун моҳияти ва қарор ижросини таъминлаш юзасидан зарур вазифалар тўғрисида

«Таълим тўғрисида»ги ва «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ, умумтаълим фанларини ўқитишнинг узлуксизлиги ва изчиллигини таъминлаш, замонавий методологиясини яратиш, умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими давлат таълим стандартларини компетенциявий ёндашув асосида такомиллаштириш, ўқув-методик мажмуаларнинг янги авлодини ишлаб чиқиш ва амалиётга жорий этишни ташкил этиш мақсадида 2017 йил 6 апрелдаги “Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимининг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 187-сонли қарори тасдиқланди.

Мазкур қарор асосида Умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандарти 1-иловага мувофиқ, Ўрта махсус, касб-ҳунар таълимининг давлат таълим стандарти 2-иловага мувофиқ, Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимининг умумтаълим фанлари бўйича малака талаблари 3-иловага мувофиқ, Академик лицей ва касб-ҳунар коллежи дипломларининг давлат намуналари 4-иловага мувофиқ ҳамда Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасалари учун умумтаълим фанларидан ўқув-методик мажмуаларнинг янги авлодини ишлаб чиқишга қўйиладиган умумий талаблар 5-иловага мувофиқ тасдиқланди.

Янги тасдиқланган умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимининг давлат таълим стандартлари 2017-2018 ўқув йилидан бошлаб босқичма-босқич амалиётга жорий этилиши билгиланди.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими маркази икки ой муддатда умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимининг давлат таълим стандартлари талаблари асосида ўқув дастурларини янгидан ишлаб чиқиб, белгиланган тартибда тасдиқлашлари ҳамда умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларига етказишлари бўйича топшириқ берилди.

Давлат таълим стандартини ишлаб чиқиш қуйидаги ҳужжатларга асосланади:

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси;

«Таълим тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни;

«Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Узлуксиз таълим тизими учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва амалда жорий этиш тўғрисида» 1998 йил 5 январдаги 5-сон қарори;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Узлуксиз таълим тизимининг чет тиллар бўйича давлат таълим стандартини тасдиқлаш тўғрисида» 2013 йил 8 майдаги 124-сон қарори;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Умумий ўрта таълим тўғрисидаги низомни тасдиқлаш тўғрисида»ги 2017 йил 15 мартдаги 140-сон қарори;

O‘zDSt 1.0-98. «Ўзбекистон Республикаси стандартлаштириш давлат тизими. Асосий қоидалар»;

O‘zDSt 1.1-92. «Ўзбекистон Республикаси стандартлаштириш давлат тизими. Ўзбекистон Республикаси стандартларини ишлаб чиқиш, мувофиқлаштириш, тасдиқлаш ва рўйхатдан ўтказиш тартиблари»;

O‘z DSt 1.5-93. «Стандартлаштиришга доир норматив ҳужжатларни кўриб чиқиш, текшириш, ўзгартириш киритиш ва бекор қилиш тартиби»;

O‘z DSt 1157:2008. Ҳужжатларни унификациялаштириш тизими. Ташкилий-фармойиш ҳужжатлар тизими. Ҳужжатларни расмийлаштиришга бўлган талаблар.

O‘z DSt 1.8:2009. Асосий қоидалар. Тавсиялар.

Умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандартининг мақсад ва вазифалари

Давлат таълим стандартининг мақсади:

- умумий ўрта таълим тизимини мамлакатда амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий ислоҳотлар, ривожланган хорижий мамлакатларнинг илғор тажрибалари ҳамда илм-фан ва замонавий ахборот-коммуникация технологияларига асосланган ҳолда ташкил этиш, маънавий баркамол ва интеллектуал ривожланган шахсни тарбиялашдан иборат.

Давлат таълим стандартининг вазифалари:

- умумий ўрта таълим мазмуни ва сифатига қўйиладиган талабларни белгилаш;
- миллий, умуминсоний ва маънавий қадриятлар асосида ўқувчиларни тарбиялашнинг самарали шакллари ва усулларини жорий этиш;
- ўқув-тарбия жараёнига педагогик ва замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш, умумий ўрта таълим муассасаларининг ўқувчилари ва битирувчиларининг малакасига қўйиладиган талабларни белгилаш;
- кадрларни мақсадли ва сифатли тайёрлаш учун таълим, фан ва ишлаб чиқаришнинг самарали интеграциясини таъминлаш;
- таълим ва унинг пировард натижалари, ўқувчиларнинг малака талабларини эгаллаганлик даражасини тизимли баҳолаш тартибини, шунингдек таълим-тарбия фаолияти сифатини назорат қилишнинг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш;
- давлат таълим стандартлари

Умумий ўрта таълим давлат таълим стандартининг асосий принциплари

Давлат таълим стандарти қуйидаги асосий принципларга асосланади:

- ўқувчи шахси, унинг интилишлари, қобилияти ва қизиқишлари устуворлиги;
- умумий ўрта таълим мазмунининг инсонпарварлиги;
- давлат таълим стандартининг таълим соҳасидаги давлат ва жамият талабларига, шахс эҳтиёжига мослиги;
- умумий ўрта таълимнинг бошқа таълим турлари ва босқичлари билан узлуксизлиги ва таълим мазмунининг узвийлиги;
- умумий ўрта таълим мазмунининг республикадаги барча ҳудудларда бирлиги ва яхлитлиги;
- умумий ўрта таълимнинг мазмуни, шакли, воситалари ва усулларини танлашда инновация технологияларига асосланилганлиги;
- ўқувчиларда фанларни ўрганиш ва таълим олишни давом эттириш учун таянч ва фанларга оид умумий компетенцияларни ривожлантиришнинг таъминланганлиги;
- ривожланган хорижий мамлакатларнинг таълим соҳасида меъёрларни белгилаш тажрибасидан миллий хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда фойдаланиш.

Умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандартининг таркибий қисмлари

Давлат таълим стандарти қуйидаги таркибий қисмлардан иборат

- ***умумий ўрта таълимнинг таянч ўқув режаси;***
- ***умумий ўрта таълимнинг ўқув дастури;***
- ***умумий ўрта таълимнинг малака талаблари;***
- ***баҳолаш тизими.***

Умумий ўрта таълимнинг таянч ўқув режаси умумий ўрта таълим муассасаларида ўқитиладиган ўқув фанлари номи, ўқув юкламасининг минимал ҳажми ҳамда уларнинг синфлар бўйича тақсимоти белгиланган ҳужжат ҳисобланади.

Таянч ўқув режа умумий ўрта таълим муассасаларининг дарс жадвалини ишлаб чиқиш учун асос ҳисобланади.

Таянч ўқув режа умумтаълим фанлари бўйича белгиланган таълим мазмунини ўқувчига етказиш учун ажратилган ўқув соатлари (давлат ихтиёридаги ва мактаб ихтиёридаги соатлар)нинг минимал ҳажмини белгилайди.

Умумтаълим фанларидан умумий ўрта ва ўрта махсус касб ҳунар таълими Давлат таълим стандартлари бўйича ТАҚҚОСЛАМА ЖАДВАЛ

Т.р.	Амалдаги Давлат таълим стандартдаги ёндашув	Янги Давлат таълим стандартидаги ёндашув	Натижавийлиги
1	Умумий ўрта таълимнинг амалда фойдаланиб келинаётган Давлат таълим стандартининг мазмуни қуйидагилардан иборат: - билим, кўникма ва малакалар мажмуи; - таянч ўқув режа; - ўқув дастурлари; - баҳолаш мезони Шунингдек, барча фанлар бўйича Давлат таълим стандартларида таълимнинг мақсад ва вазифалари; - таълим мазмунининг мажбурий минимуми; битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган минимал талаблар	Умумтаълим фанлари бўйича умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимининг давлат таълим стандартининг мазмуни қуйидагилардан иборат: - ўқув фанининг мақсад ва вазифалари; - умумтаълим фанларини ўрганишнинг мазмуни; - таянч ва фанга оид компетенциялар; - умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълим муассасалари битирувчиларининг умумтаълим фанлари бўйича тайёргарлигининг зарур ва етарлича даражасини ҳамда таълим муассасаларини битирувчиларига нисбатан қўйиладиган малака талаблари;. - таянч ўқув режа; - ўқув дастурлари Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизимида фанларни ўрганиш босқичлари қуйидаги тартибда белгилаб берилди: - умумтаълим мактабларининг бошланғич 4-синф битирувчилари А1 даража; - умумтаълим фанлари чуқурлаштириб ўқитиладиган ихтисослаштирилган мактабларнинг 4-синф битирувчилари (А1+ даража); - Умумтаълим мактабларининг 9-синф битирувчилари (А2 даража); - умумтаълим фанлари чуқурлаштириб ўқитиладиган ихтисослаштирилган мактабларнинг 9-синф битирувчилари (А2+ даража); - умумтаълим фанларига ихтисослаштирилмаган ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасалари (В1 даража); - умумтаълим фанларига ихтисослаштирилган ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасалари (В1+ даража).	Давлат таълим стандартида таълим олувчилар эгаллаши лозим бўлган билим, кўникма, малака ва компетенциялар 9+3 модели асосида А1, А1+, А2, А2+, В1, В1+ даражалар учун мажбурий минимал таълим мазмуни узвийлиги таъминланди. Яъни ҳар бир таълим босқичи учун таълим мазмуни узвийлик, узлуксизлик асосида тақсимланди. Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизимида фанларни чуқурлаштириб ўқитила-диган ихтисослаштирилган таълим муассасаларининг битирувчилари учун алоҳида талаблар ишлаб чиқилди. Бунда умумтаълим фанларини ўқитишнинг сифати ва самарадорлигини оширилишига

Т.р.	Амалдаги Давлат таълим стандартдаги ёндашув	Янги Давлат таълим стандартидаги ёндашув	Натижавийлиги
2	Давлат таълим стандартида ўқувчилар эгаллаши лозим бўлган билим, кўникма ва малакаларнинг мажмуи берилган бўлиб, ўқувчининг ушбу билим, кўникма малакаларни амалиётда қўллай олиш лаёқати инобатга олинмаган.	Давлат таълим стандартида ўқувчилар эгаллаши лозим бўлган билим, кўникма ва малакаларни ўқувчининг амалиётда қўллай олиш лаёқатини ривожлантириш мақсадида фанга оид компетенциялар билан бирга таянч компетенция-ларнинг элементлари ҳам киритилди. Таянч компетенциялар: Коммуникатив компетенция; Ахборот билан ишлаш компетенцияси; Ўз-ўзини ривожлантириш компетенцияси; Ижтимоий фаол фуқаролик компетенцияси; Миллий ва умуммаданий компетенция; Математик саводхонлик, фан ва техника янгиликларидан хабардор бўлиш ҳамда фойдаланиш компетенцияси.	Ўқувчиларда компетенцияларни шакллантиришга йўналтирилган Давлат таълим стандартида ўқув фанлари бўйича белгиланган билим, кўникма ва малакаларнинг ўқувчилар томонидан амалиётда қўллай олиш лаёқати таъминланади. Яъни келгусида юқори малакали ва рақобатбардош, компетентли мутахассис кадрларнинг тайёрланишига замин яратилади.
3	Давлат таълим стандартида баъзи фанлардан, масалан ўзбек тили (таълим бошқа тилларда олиб бориладиган мактаблар учун) фанидан бошланғич 2-4 синфлар учун, меҳнат фанидан 1-4 синфлар учун ДТС талаблари тўпламга киритилмаган. Жисмоний тарбия, мусиқа, тасвирий санъат фанларидан (1-4 синфлар) ДТС талаблари Инсон ва жамият фани таркибида қисқа берилган.	Давлат таълим стандартида ўзбек тили (таълим бошқа тилларда олиб бориладиган мактаблар учун) фанидан бошланғич 2-4 синфлар учун, меҳнат таълими, жисмоний тарбия, мусиқа, тасвирий санъат фанларидан 1-4 синфлар учун ДТС талаблари алоҳида ишлаб чиқилди. Жисмоний тарбия фанидан ДТСга ўқувчиларда шахмат ўйинини ўрганиш талаблари	Мазкур фанлар бўйича ўқувчиларнинг билим, кўникма, малака ва компетенцияларининг бошланғич даражасини шакллантирилишига эришилади.

Т.р.	Амалдаги Давлат таълим стандартдаги ёндашув	Янги Давлат таълим стандартидаги ёндашув	Натижавийлиги
5	Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими учун амалдаги ДТСда ўзбек тили (давлат тили) фанидан ЎМКҲТ муассасалари битирувчиларига қўйиладиган умумий талаблар фақат “Давлат тилида иш юритиш” фани таркибида берилиб, ушбу талаблар она тили фанининг мазмунидан келиб чиқиб белгиланган.	Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими учун ўзбек тили (давлат тили) фанидан ЎМКҲТ муассасалари битирувчиларига қўйиладиган талаблар алоҳида ишлаб чиқилди.	Бунда ўқувчиларнинг оғзаки ва ёзма нутқини ривожлантириш имконияти кенгайтирилди.
6	Ўқув режадаги “Информа-тика ва ҳисоблаш техникаси асослари” фани 5,6,7-синфларда 0,5 соат ҳажмида мактаб компонентлари ҳисобидан ўқитилиши белгиланган.	Ўқув режага ўзгаришлар киритилди. “Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари” фани “Информатика ва ахборот технологиялари” деб ўзгарти-рилди. Ушбу фан учун соатлар давлат компонентидан ажратилди.	Ушбу фанга соатлар давлат компонентидан ажратилиши белгилаб қўйилди.
7	Давлат таълим стандартида “Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари” фани бўйича талаблар киритилмаган.	Давлат таълим стандартида “Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари” фани бўйича талаблар янгидан киритилди.	Ўқувчиларда Ватанга муҳаббат, садоқат, миллий ғурур, умуминсоний ва миллий қадриятларга бўлган туйғуларининг шаклланишига эришилади.
8	Давлат таълим стандартида 1-4-синфларда математика фанини ўқитиш мазмунига дастурлаш-нинг дастлабки тушунчалари сингдирилмаган.	Давлат таълим стандартида 1-4-синфларда математика фанини ўқитиш мазмунига дастурлашнинг дастлабки тушунчалари сингдирилди.	Замон талабларидан келиб чиқиб ўқувчиларда математика фанининг дастлабки тушунчалари шакллантирилади.
9	Меҳнат таълими” фани кўп тармоқли йўналишларга асосланмаган эди.	Меҳнат таълими” фани ўқув режада “Технология” фани деб ўзгартирилди ҳамда бугунги кун талабларидан келиб чиқиб кўп тармоқли йўналишларга асосланган ҳолда кенгайтириб борилди.	Ўқувчиларни касб-ҳунарга бўлган қизиқишини ортишига, келгусидаги фаолиятида касб-ҳунар танлаш имконияти шаклланади.

Умумий ўрта таълимнинг таянч ўқув РЕЖАСИ

Т/р	Ўқув фанлари	Синфлар									Ҳафталик умумий соат
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	
	Давлат ихтиёридаги соатлар	22	24	26	26	30,5	32,5	33,5	34	36	264,5
1.	Она тили ва адабиёт	8	8	10	10	9	7	5	5	5	67
2.	Ўзбек тили/рус тили		2	2	2	2	2	2	2	2	16
3.	Чет тили	2	2	2	2	3	3	3	3	3	23
4.	Тарих					2	2	3	3	4	14
5.	Давлат ва ҳуқуқ асослари								1	1	2
6.	Иқтисодий билим асослари								1	1	2
7.	Математика	5	5	5	5	5	5	5	5	5	45
8.	Информатика ва ахборот технологиялари					0,5	0,5	0,5	1	2	4,5
9.	Физика						2	2	2	2	8
10.	Кимё							2	2	2	6
11.	Биология					1	2	2	2	2	9
12.	Табиият ва география	1	1	1	1	1	2	2	2	2	13
13.	Одобнома	1	1	1	1						4
	Ватан туйғуси					1	1				2
	Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари							1	1	1	3
14.	Мусиқа маданияти	1	1	1	1	1	1	1			7
15.	Тасвирий санъат	1	1	1	1	1	1	1			7
16.	Чизмачилик								1	1	2
17.	Технология	1	1	1	1	2	2	2	1	1	12
18.	Жисмоний тарбия	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18
	Мактаб ихтиёридаги соатлар	0,5						0,5	0,5	1	2,5
	Умумий соатлар	22,5	24	26	26	30,5	32,5	34	34,5	37	267
	Амалий меҳнат машғулоти (кун ҳисобида)					6	6	10	16		

Педагог кадрлар салоҳияти ҳамда моддий-техника базаси етарли бўлган умумий ўрта таълим муассасаларида Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси ва вилоятлар халқ таълими бошқармаларининг рухсати билан умумий ўрта таълим муассасаларининг педагогик кенгашларига дарс жадвалини тузишда таянч ўқув режадаги умумий соатлар ҳажмидан ошмаган ҳолда, маълум бир фанларни чуқурлаштириб ўқитиш мақсадида **15% гача ўзгартириш** киритиш ҳуқуқи берилади.

- **билим** — ўрганилган маълумотларни эслаб қолиш ва қайта тушунтириб бериш;
- **кўникма** — ўрганилган билимларни таниш вазиятларда қўллай олиш;
- **малака** — ўрганилган билим ва шаклланган кўникмаларни нотаниш вазиятларда қўллай олиш ва янги билимлар ҳосил қилиш;
- **компетенция** — мавжуд билим, кўникма ва малакаларни кундалик фаолиятда

Умумий ўрта таълимнинг ўқув дастури таянч ўқув режага мувофиқ ўқув фанларининг синфлар ва мавзулар бўйича ҳажми, мазмуни, ўрганиш кетма-кетлиги ва шакллантириладиган компетенциялари белгиланган ҳужжат ҳисобланади ҳамда Ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан ишлаб чиқилади ва тасдиқланади.

Умумий ўрта таълимнинг малака талаблари умумтаълим фанлари бўйича таълим мазмунининг мажбурий минимуми ва якуний мақсадларига, ўқув юкламалари ҳажмига ҳамда таълим сифатига қўйиладиган талаблардан иборат бўлиб, у қуйидагилардан ташкил топади:

Баҳолаш тизими — давлат таълим стандарти бўйича умумий ўрта таълимнинг малака талабларини ўқувчилар томонидан ўзлаштирилиши даражасини ҳамда умумий ўрта таълим муассасасининг фаолияти самарадорлигини аниқлайдиган мезонлар мажмуидан иборат.

Умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандартини жорий этиш тартиби

Ўзбекистон Республикасида давлат таълим стандартини жорий этиш, мувофиқлаштириш, унга методик раҳбарлик қилиш Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан амалга оширилади.

Давлат таълим стандартига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан амалга оширилади.

Умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандарти талабларига риоя этилишини назорат қилиш

Давлат таълим стандарти талабларига риоя қилиш устидан назорат Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан қуйидаги кўринишларда амалга оширилади:

- давлат таълим стандарти талаблари асосида барча умумий ўрта таълим муассасаларида ўқувчилар эгаллаши лозим бўлган малака талабларига баҳо бериш;
- таянч ўқув режа ва ўқув дастурларининг бажарилишини таҳлил қилиш;
- умумий ўрта таълим муассасасида давлат таълим стандартлари талаблари бажарилиши ва таълим сифатига таъсир этувчи омилларни, фойдаланилган педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларининг натижавийлигини таҳлил қилиш.

Умумий ўрта таълим сифатини назорат қилишнинг турлари қуйидагилардан иборат:

ички назорат — Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан тасдиқланган тартиб асосида умумий ўрта таълим муассасасининг мониторинг гуруҳи томонидан амалга

ташқи назорат — таълим соҳасидаги ваколатли давлат органлари, ҳудудий халқ таълими бошқаруви органлари томонидан амалга оширилади;

давлат-жамоат чилик назорати — қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ҳудудий халқ таълими бошқаруви органлари ва нодавлат нотижорат ташкилотлар ҳамкорлигида амалга

миллий ва халқаро даражада баҳолаш — Ҳукуматнинг тегишли қарори ҳамда халқаро шартномалар асосида халқ таълими бошқаруви органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлар ва халқаро ташкилотлар ҳамкорлигида амалга оширилади.

Давлат таълим стандарти талабларининг бажарилмаганлиги учун жавобгарлик қонун ҳужжатларига мувофиқ умумий ўрта таълим муассасаси раҳбариятига юкланади.

Вазирлар Маҳкамасининг
2017 йил 6 апрелдаги 187-
сон қарорига
3-ИЛОВА

Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизимида умумтаълим фанларини ўрганиш босқичлари

Стандарт даражалари	Даражаларнинг номланиши
A1	Умумтаълим фанларини ўрганишнинг бошланғич даражаси
A1+	Умумтаълим фанларини ўрганишнинг кучайтирилган бошланғич даражаси
A2	Умумтаълим фанларини ўрганишнинг таянч даражаси
A2+	Умумтаълим фанларини ўрганишнинг кучайтирилган таянч даражаси
B1	Умумтаълим фанларини ўрганишнинг умумий даражаси
B1+	Умумтаълим фанларини ўрганишнинг кучайтирилган умумий даражаси

Умумтаълим фанларини ўрганишнинг давлат стандартларига асосланган

Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимининг умумтаълим фанлари бўйича малака талабларининг тузилиши

Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимининг умумтаълим фанлари бўйича малака талаблари:

ўқув фанини ўрганишнинг босқичларини;

таянч ва фанга оид умумий компетенцияларни;

ўқув фанининг мақсад ва вазифаларини;

умумтаълим фанларини ўрганишнинг мазмунини;

умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасалари битирувчиларининг умумтаълим фанлари бўйича **мажбурий тайёргарлик даражаларини ҳамда таълим муассасаларини битирувчиларига нисбатан қўйиладиган талабларни** белгилаб беради.

Таянч ва фанга оид умумий компетенциялар

Коммуникатив компетенция

- ижтимоий вазиятларда она тилида ҳамда бирорта хорижий тилда ўзаро мулоқотга кириша олишни, мулоқотда муомала маданиятига амал қилишни, ижтимоий мослашувчанликни, ҳамкорликда жамоада самарали ишлай олиш лаёқатларини шакллантиришни назарда тутади.

Ахборотлар билан ишлаш компетенцияси

- медиаманбалардан зарур маълумотларни излаб топа олишни, саралашни, қайта ишлашни, сақлашни, улардан самарали фойдалана олишни, уларнинг хавфсизлигини таъминлашни, медиа маданиятга эга бўлиш лаёқатларини шакллантиришни назарда тутади.

Ўзини ўзи ривожлантириш компетенцияси

- доимий равишда ўз-ўзини жисмоний, маънавий, руҳий, интеллектуал ва креатив ривожлантириш, камолотга интилиш, ҳаёт давомида мустақил ўқиб-ўрганиш, когнитивлик кўникмаларини ва ҳаётий тажрибани мустақил равишда мунтазам ошириб бориш, ўз хатти-ҳаракатини муқобил баҳолаш ва мустақил қарор қабул қила олиш кўникмаларини эгаллашни назарда тутади.

Ижтимоий фаол фуқаролик компетенцияси

- жамиятда бўлаётган воқеа, ҳодиса ва жараёнларга дахлдорликни ҳис этиш ва уларда фаол иштирок этиш, ўзининг фуқаролик бурч ва ҳуқуқларини билиш, унга риоя қилиш, меҳнат ва фуқаролик муносабатларида муомала ва ҳуқуқий маданиятга эга бўлиш лаёқатларини шакллантиришни назарда тутади.

Миллий ва умуммаданий компетенция

- ватанга садоқатли, инсонларга меҳр-оқибатли ҳамда умуминсоний ва миллий қадриятларга эътиқодли бўлиш, бадиий ва санъат асарларини тушуниш, ораста кийиниш, маданий қоидаларга ва соғлом турмуш тарзига амал қилиш лаёқатларини шакллантиришни назарда тутади.

Математик саводхонлик, фан ва техника янгиликларидан хабардор бўлиш ҳамда фойдаланиш компетенцияси

- аниқ ҳисоб-китобларга асосланган ҳолда шахсий, оилавий, касбий ва иқтисодий режаларни туза олиш, кундалик фаолиятда турли диаграмма, чизма ва моделларни ўқий олиш, инсон меҳнатини енгиллаштирадиган, меҳнат унумдорлигини оширадиган, қулай шарт-шароитга олиб келадиган фан ва техника янгиликларидан фойдалана олиш лаёқатларини шакллантиришни назарда тутади.

Шунингдек, ҳар бир умумтаълим фанининг мазмунидан келиб чиққан ҳолда ўқувчиларда фанга оид умумий компетенциялар ҳам шакллантирилади.

Умумий ўрта таълимининг умумтаълим фанлари бўйича малака талаблари

Она тили фани

- **Умумий ўрта таълим муассасаларида (барча таълим олиш тиллари бўйича) она тили фанини ўқитиш босқичлари**

Таълим босқичи	Битирувчилар	Стандарт даражаси	Даража номланиши
Умумий ўрта таълим	Умумий ўрта таълим мактабларининг бошланғич 4-синф битирувчилари	A1	Она тили фанини ўрганишнинг бошланғич даражаси
	Умумий ўрта таълим мактабларининг она тили фани чуқур ўрганиладиган синфлар ва ихтисослаштирилган мактабларнинг 4-синф битирувчилари	A1+	Она тили фанини ўрганишнинг кучайтирилган бошланғич даражаси
	Умумий ўрта таълим мактабларининг 9-синф битирувчилари	A2	Она тили фанини ўрганишнинг таянч даражаси
	Умумий ўрта таълим мактабларининг она тили фани чуқур ўрганиладиган синфлар ва ихтисослаштирилган мактабларнинг 9-синф	A2+	Она тили фанини ўрганишнинг кучайтирилган таянч даражаси

Она тили фанини ўқитишнинг мақсад ва вазифалари

Умумий ўрта таълим муассасаларида Она тили фанини ўқитишнинг асосий мақсади:

- ўз фикрини оғзаки ва ёзма тарзда тўғри ва равон баён қиладиган, китобхонлик маданияти шаклланган, мустақил ва ижодий фикрлай оладиган, ўзгалар фикрини англайдиган — мулоқот ва нутқ маданияти ривожланган шахсни камол топтиришдан иборат.

Умумий ўрта таълим муассасаларида Она тили фанини ўқитишнинг асосий вазифаси:

- ўқувчи шахсини фикрлашга, ўзгалар фикрини англашга, ўз фикрини оғзаки ҳамда ёзма шаклда саводли баён қила олишга қаратилган нутқий компетенцияни ривожлантириш;
- ўқувчиларда грамматикага оид ўзлаштириладиган билимларни (фонетика, лексикология, сўзнинг таркиби, сўз ясалиши, морфология, синтаксис, ёзув ва имло, тиниш белгилари, нутқ услублари, стилистикага оид тушунчаларни) ривожлантириш;
- она тилининг кенг имкониятларидан унумли фойдаланган ҳолда тўғри ва равон баён эта олишни ривожлантиришга қаратилган лингвистик компетенцияларни шакллантиришдан иборат.

Нутқий компетенция (*тинглаб тушуниш, сўзлаш, ўқиш, ёзиш*):

A1

- Берилган топшириқ, содда матнларни тинглаб тушуна олади;
- матнни тушуниб ўқий олади;
- оғзаки нутқда сўз ва гаплар талаффузига риоя қила олади;
- 65 — 70 сўздан иборат диктантни ёза олади;
- хабар, тасвир асосида 5-6 гапдан иборат матн ярата олади, хатбоши ва ҳуснихатга

A1+

- содда матннинг асосий мазмунини тушунади ва тушунтира олади;
- матн мазмунини тушуниб ифодали ўқий олади;
- 70 — 75 сўздан иборат диктантни ёза олади;
- 7-8 гапдан иборат хабар ёки расм асосида матн туза олади

A2

- тингланган матн, кўрилган лавҳадаги асосий ахборот, воқеа-ҳодисаларни тушуна олади;
- сўз, ибора ва атама (термин)ларнинг маъносини тушуниб тўғри ўқий олади;
- сўз ва гапларни боғлаган ҳолда фикрини аниқ ва равон ёзма баён қила олади;
- 140 — 160 сўздан иборат диктантни ёза олади, 20 — 25 гапдан иборат ижодий матн (баён, иншо) ёза олади,
- баёнга режа туза олади, эпиграф танлай олади;
- матнда бадиий тасвир воситаларидан ўринли фойдалана олади;
- хужжат, тиниш белгилари ва имло қоидаларига амал қила олади

A2+

- оммавий ахборот воситаларидаги долзарб мавзуларга доир хабар ва маълумотларни тушуна олади;
- турли жанрга оид матнлардаги сўз, ибора ва атама (термин)ларнинг маъносини тушуниб, тўғри ва равон ўқий олади;
- таниш мавзуда тақдимот қила олади;
- 160 — 180 сўздан иборат диктантни ёза олади; ўқиб эшиттирилган матн ёки мавзу асосида 26

B1

- **Тинглаб тушуниш**: соҳавий илмий-оммабоп нутқни тушунади, тингланган матндаги асосий ахборотни ажратиб олади, оммавий ахборот воситаларидаги долзарб ахборотлар мазмунини, мақсадини идрок этади, тинглаб тушунади. Нутқнинг тўғрилиги, мантиқий изчиллиги, софлиги ва таъсирчанлигини англайди, барқарор атамалар, касб-ҳунар сўзларининг маъно хусусиятларини фарқлайди.
- **Гапириш:** нутқини ифодали ва равон, мазмунли ва таъсирчан ифода эта олади, лексик, грамматик ва стилистик меъёрларга амал қилади, нутқда мантиқий урғуни ўринли ва тўғри қўяди.
- **Ўқиш**: турли жанрдаги матнларни ифодали ва таъсирчан ўқий олади, гапнинг ифода мақсади, ҳис-ҳаяжон, содда ва қўшма гаплар оҳангига риоя қилиб ўқийди.

B1+

- **Тинглаб тушуниш**: илмий манбалардаги ўртача мураккабликдаги маълумотларни тинглаб тушунади. Нутқ услубиётига хос хусусиятларни тинглаб тушунади.
- **Гапириш**: нутқини ифодали ва равон, мазмунли ва таъсирчан ифода эта олади, лексик, грамматик ва стилистик меъёрларга амал қилади, нутқда мантиқий урғуни ўринли ва тўғри қўяди.
- **Ўқиш**: турли жанрдаги матнларни ифодали ҳамда таъсирчан ўқий олади, улардаги услубий воситаларнинг аҳамиятини ҳис қилади
- **Ёзиш**: фикр ифодасида қўшма гапнинг оддий ва мураккаб турларидан фойдаланади, бир фикрни турли шаклда ифодалайди. Ижодий ва бадиий матнлар яратa олади. Имло ва услубий

Лингвистик компетенция (*фонетика, графика, орфоэпия, орфография, лексика, грамматика ва услубиятга оид*):

A1

- она тилидаги нутқ товушларини фарқлай олади, бўғин кўчириш қоидаларига амал қила олади;
- мавзуга оид янги сўзларни оғзаки ва ёзма нутқда қўллай олади;

A1+

- сўзларнинг товуш таркибини орфоэпик жиҳатдан тўғри шакллантира олади;
- гапнинг ифода мақсадига кўра турларини фарқлай олади ва ёзма нутқда

A2

- талаффуз ва имлода товуш алмашиши, товуш орттирилиши, товуш тушиши каби ҳодисалардан ўринли фойдалана олади;
- ўзлаштирилган лексик бирликларни гап таркибида қўллай олади;
- фонетик, лексик ва грамматик таҳлил қила олади;

A2+

- товушлар талаффузида орфоэпик меъёрларга амал қила олади;
- лексик бирликларнинг маъносини фарқлашда луғатлардан унумли фойдалана олади.

Лингвистик компетенция (*фонетика, лексика, грамматика*):

B1, B1+

- **Фонетика:** фонемалар таснифи ва услубиятини тушуна олади, фонетик ўзгаришларни орфоэпик қоидалар нуқтаи назаридан таҳлил қила олади, оҳанг ва урғуни нутқда қўллай олади.
- **Лексика:** сўзларнинг кўчма маъноси, услубий хусусиятлари ва атамаларни фарқлай олади, улардан нутқда тўғри фойдалана олади. Ўзбек тили лексикасининг ривожланиши, бойиши манбаларини изоҳлай олади.
- **Грамматика:** сўз туркумлари, ундов, модал ва тақлид сўзлар, уларнинг отлашиши ҳамда услубий хусусиятларини тушуна олади ва изоҳлай олади. Сўз бирикмаси, гап ва унинг грамматик белгилари, диалогик нутқ белгилари

B1+

- **Фонетика:** фонетик ўзгаришларни орфоэпик қоидалар нуқтаи назаридан тушунтира олади, оҳанг ва урғунинг нутқдаги аҳамиятини, ёзув тамойилларини изоҳлай олади.
- **Лексика:** ўзбек тили лексикасининг ривожланиши, бойиши манбаларини тушунтира олади.
- **Грамматика:** сўз туркумлари, гап бўлакларининг услубий хусусиятларини тушуниб, изоҳлай олади. Нутқда грамматик ҳамда синтактик бирликлардан ўринли фойдалана олади.

Умумий ўрта таълимининг умумтаълим фанлари бўйича малака талаблари

Математика фани

- **Умумий ўрта таълим муассасаларида Математика фанини ўрганиш босқичлари**

Таълим босқичи	Битирувчилар	Стандарт даражаси	Даража номланиши
Умумий ўрта таълим	Умумтаълим мактабларининг бошланғич 4-синф битирувчилари	A1	Математика фанини ўрганишнинг бошланғич даражаси
	Математика фани чуқур ўрганиладиган ихтисослаштирилган умумтаълим муассасаларининг бошланғич 4-синф битирувчилари	A1+	Математика фанини ўрганишнинг кучайтирилган бошланғич даражаси
	Умумтаълим мактабларининг 9-синф битирувчилари	A2	Математика фанини ўрганишнинг таянч даражаси
	Математика фани чуқур ўрганиладиган ихтисослаштирилган умумтаълим муассасаларининг	A2+	Математика фанини ўрганишнинг кучайтирилган таянч даражаси
	9-синф битирувчилари		

Математика фанини ўқитишнинг мақсад ва вазифалари

Умумий ўрта таълим муассасаларида Математика фанини ўқитишнинг асосий мақсади:

- ўқувчиларда кундалик фаолиятда қўллаш, фанларни ўрганиш ва таълим олишни давом эттириш учун зарур бўлган математик билим ва кўникмалар тизимини шакллантириш ва ривожлантириш;
- жадал тараққий этаётган жамиятда муваффақиятли фаолият юрита оладиган, аниқ ва равшан, танқидий ҳамда мантиқий фикрлай оладиган шахсни шакллантириш;
- миллий, маънавий ва маданий меросни қадрлаш, табиий-моддий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва асраб-авайлаш, математик

бий қисми

Умумий ўрта таълим муассасаларида Математика фанини ўқитишнинг асосий вазифаси:

- ўқувчилар томонидан математик тушунчалар, хоссалар, шакллар, усуллар ва алгоритмлар ҳақидаги билим, кўникмалар эгалланишини таъминлаш;
- инсон камолоти ва жамият тараққиётида математиканинг аҳамиятини англаш, ижтимоий-иқтисодий муносабатлар, кундалик ҳаётда математик билим ва кўникмаларни муваффақиятли қўллашга ўргатиш;
- ўқувчиларнинг индивидуал хусусиятларини ривожлантирган ҳолда, мустақил таълим олиш кўникмаларини шакллантириш;
- фанлар интеграциясини инобатга олган ҳолда ўқувчиларда, миллий ва умуминсоний қадриятларни, креативликни шакллантириш ҳамда онгли равишда касб танлашга

Математика мазмунига оид умумий компетенция

A1

- берилган сонларни ва энг содда касрларни ўқийди, ёзади, таққослай олади, тартибга солиб, турли кўринишларда тасвирлай олади;
- содда сонли ифоданинг қийматини оғзаки ва ёзма ҳисоблай олади;
- содда амалий, матнли ва мантиқий масалаларни еча олади;
- текислик ва фазодаги содда геометрик фигураларни тасаввур қилади, танийди ва тасвирлай олади;

A1+

- арифметик ҳисоб-китоб техникасига ва жуфт-тоқликка оид қизиқарли, ностандарт ва матнли масалаларни еча олади;
- бўяшлар, қоплашлар, қирқишлар, симметрияга оид содда геометрик масалаларни еча олади;
- содда амалий вазиятларда комбинаторик ва мантиқий масалаларни еча олади;
- электрон ахборот манбаларидан турли кўринишдаги содда математик маълумотларни излаб

A2

- натурал, бутун ва рационал сонларни ўқийди, ёзади, таққослай олади, тартибга солиб, турли кўринишларда тасвирлай олади;
- фоизлар, пропорциялар ва касрларга оид содда амалий масалаларни еча олади;
- ифодаларнинг йиғиндиси, кўпайтмаси, бутун кўрсаткичли даражалар), содда радикаллар, содда тригонометрик ифодаларни ўз ичига олган формулалар бўйича аниқ ва тақрибий арифметик ҳисоб-китоблар ҳамда айний алмаштиришларни бажариб, амалда қўллай олади;
- содда кетма-кетликлар (жумладан, арифметик ва геометрик прогрессиялар) ва функцияларни таний олади ҳамда таҳлил қила олади;
- текисликда фигураларнинг хоссалари, геометрик алмаштиришлар, вектор ва координаталар усулларидан фойдаланиб масалаларни еча олади, содда тасдиқларни исботлай олади;

A2+

- сонларнинг бўлиниш муносабатига, Дирихле ва математик индукция принципларига, жуфт-тоқликка оид ностандарт масалаларни еча олади;
- айниятларга, кўпҳадларга, тенгламалар ва тенгсизликларга оид ностандарт масалаларни еча олади;
- учбурчаклар ҳақидаги классик теоремалардан ва мураккаб бўлмаган ясси фигуралар хоссаларидан фойдаланиб геометрик масалаларни еча олади;
- графларга, тўпламлар, объектларнинг такрорсиз комбинацияларига оид масалаларни еча олади.

B1

- комплекс сонларни ўз ичига олган содда сонли ифоданинг қийматини ҳисоблай олади;
- формулалар бўйича аниқ ва тақрибий арифметик ҳисоб-китобларни ва айний алмаштиришларни бажара олади;
- ўрганилган турлардаги тенгламалар ва тенгсизликларни ҳамда уларнинг системаларини аниқ ва тақрибий еча олади;
- турли усулларда берилган функцияларнинг хоссаларини аниқлай олади, элементар функциялар графикларини тасвирлай олади;
- мураккаб бўлмаган вазиятларда дифференциал ва интеграл ҳисоб усулларидан фойдалана олади;
- ўрганилган ясси ва фазовий фигуралар хоссалари, геометрик алмаштиришлар, вектор ва

B1+

- сонлар назариясига оид масалаларни еча олади;
- ностандарт тенглама ва тенгсизликларни еча олади;
- содда функционал ва дифференциал тенгламаларни еча олади;
- ўрганилган ясси ва фазовий фигуралар комбинацияларига оид геометрик масалаларни еча олади;
- комбинаторикага оид ностандарт масалаларни еча олади;
- амалий вазиятларда рўй берадиган айрим ҳодисалар ва жараёнларнинг моделларини қура

Когнитив компетенция (*шахснинг мустақил ижодий фикрлаши*)

A1

- маълум математик фактлар ва содда мантиқий қонунлар асосида хулоса келтириб чиқара олади, рост ва ёлғон тасдиқларни фарқлай олади;
- зарур ҳолларда содда ҳисоблаш воситаларини қўллай олади;
- ўқитувчи билан ҳамкорликда масаланинг ечимини топиш режасини туза олади, тузилган режа асосида ишлай олади ва ўз фаолиятини тўғрилай олади;

A1+

- ўқитувчи билан ҳамкорликда ўқув ва амалий ҳолатларда мақсадни ифодалай олади;
- ўқитувчи билан ҳамкорликда ностандарт ва қизиқарли масаланинг ечимини топиш режасини туза олади, тузилган режа асосида ишлай олади ва ўз фаолиятини тўғрилаб олади.

A2

- Масалалар ечишда, назарий тасдиқларни асослашда исботлашнинг содда кетма-кетлигини туза олади, мулоҳазаларнинг мантиқий тўғрилигини баҳолай олади;
- ўрганилган математик тушунчалар, фактлар, алгоритмлар, маълумотлар манбаларини ва зарур ҳолларда ҳисоблаш воситаларини қўллай олади;
- ўрганилаётган математик вазиятда билишнинг асосий усулларидан (масалан, классификация, анализ, синтез, аналогия, умумлаштириш) фойдалана олади;
- масала ечимига ижодий ёндаша олади, ечимга яқинлашиш даражасини ва олинган натижани баҳолай олади ҳамда зарур ҳолларда ўз фаолиятини тўғрилай олади;

A2+

- ностандарт математик ҳолатларда классификация, анализ, синтез, аналогия, умумлаштириш, дедукция ва индукция усулларидан фойдалана олади;
- қабул қилинган мезонларга асосан ўз фаолияти самарасига баҳо бера олади.

B1

- мураккаб бўлмаган ҳодиса ва жараёнларни математик моделлаштира олади;
- ўрганилган математик тушунчалар, фактлар ва алгоритмларни ўқув ва амалий масала ечишда қўллай олади;
- стандарт вазиятларда классификация, анализ, синтез, аналогия, умумлаштириш,

B1+

- ностандарт вазиятларда классификация, анализ, синтез, аналогия, умумлаштириш, дедукция ва индукция усуллари ёрдамида стратегик, рефлексив ва эвристик тафаккур юрита олади.

Умумий ўрта таълимининг умумтаълим фанлари бўйича малака талаблари

Кимё фани

- **Умумий ўрта таълим муассасаларида Кимё фанини ўрганиш босқичлари**

Таълим босқичи	Битирувчилар	Стандарт даражаси	Даража номланиши
Умумий ўрта таълим	Умумий ўрта таълим мактабларининг 7-синф битирувчилари	A1	Кимё фанини ўрганишнинг бошланғич даражаси
	Кимё ўқув фани чуқур ўрганиладиган ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабларининг 7-синф битирувчилари	A1+	Кимё фанини ўрганишнинг кучайтирилган бошланғич даражаси
	Умумий ўрта таълим мактабларининг 9-синф битирувчилари	A2	Кимё фанини ўрганишнинг таянч даражаси
	Кимё ўқув фани чуқур ўрганиладиган ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабларининг битирувчилари	A2+	Кимё фанини ўрганишнинг кучайтирилган таянч даражаси

Кимё ўқув фанини ўқитишнинг мақсад ва вазифалари

Умумий ўрта таълим муассасаларида Кимё фанини ўқитишнинг асосий мақсади:

- ўқувчиларни бошқа фанлардан олган билимларига ва ҳаётий тажрибаларига таянган ҳолда кимё ўқув фанининг энг муҳим кимёвий тушунчалари ҳамда кимё ўқув хонасида ишлаш хавфсизлиги билан таништириш;
- ўқувчиларда таянч ва кимё ўқув фанига оид умумий компетенцияларни шакллантириш;
- табиатда содир бўладиган кимёвий ўзгаришларнинг маълум қонуниятлар асосида содир бўлишини, кимёвий элементлар, моддаларнинг хоссалари, тузилиши, таркиби, анорганик ва органик моддалардан кундалик турмушда фойдалана олиш ҳамда ижтимоий ҳаёти ва таълим олишни давом эттиришлари учун зарур бўлган билимларни эгаллаши, улардан кундалик

Умумий ўрта таълим муассасаларида Кимё фанини ўқитишнинг асосий вазифаси:

- таълим-тарбия жараёнида кимё фани мазмунининг ҳозирги ижтимоий ҳаёт ва фан-техника тараққиёти билан боғлаш, буюк алломалар ва кимёгар олимларнинг кимё фани ривожига қўшган ҳиссалари билан таништириш;
- табиатдаги кимёвий жараёнлар, ҳодисаларни кузатиш, таҳлил қилиш, анорганик моддаларнинг хоссалари, олиниш усуллари, уларга оид масалаларни ечиш, тажрибалар ўтказиш, энг муҳим анорганик ва органик моддаларнинг аҳамияти, кимёвий ишлаб чиқаришнинг экологияга таъсири ҳақидаги билим, кўникма ва малакаларни ўз шахсий, касбий ва ижтимоий фаолиятида амалий қўллай олиш компетенцияларини шакллантиришга

Вазифалар

- **Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазири, Тошкент шаҳар ва вилоятлар халқ таълими бошқармалари бошлиқлари, туман(шаҳар) таълим муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлим мудирлари ва таълим муассасалари раҳбарлари:**

- Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 6 апрелдаги 187-сонли “Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимининг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарорининг мазмун моҳиятини яъни ҳар бир фан бўйича компетенциявий ёндашувга асосланган Давлат таълим стандартларини кенг педагогик жамоаларга етказилишини таъминласин;
- Бунда оммавий ахборот воситалари, интернет имкониятлари ва вилоят ҳамда туман фан методистлари ёрдамидан кенг фойдаланилсин ва ҳудудий ўқув-семинарлар ташкил этилсин.

- **Давлат педагогика ва ҳудудий малака ошириш институтлари ректорлари:**

- Педагогика институтларида, айниқса бу йилги битирувчилар талабаларга фанлар кесимида ДТС талаблари ўргатилсин, ҳудудий малака ошириш институтлари курс тинловчиларига барча фанлар бўйича ДТС талабларини ўқитилиши йўлга қўйсин.

Эътиборингиз учун раҳмат!